

ТЕОРІЯ ФРЕЙМІВ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПРАГМА-СЕМАНТИЧНОЇ ПОБУДОВИ ДИСКУРСУ

Статтю присвячено дослідженню теорії і практики комунікації, а саме побудові новинного дискурсу через принципи теорії фреймів. Стаття наводить огляд базових праць з розвитку цієї теорії, визначає принципи прагма-семантичної побудови текстів новин і роль фреймових прийомів у когнітивному сприйнятті політичного дискурсу на прикладі дебатів у Палаті громад британського парламенту.

Ключові слова: політичний дискурс, парламентські дебати, теорія фреймів, семантичні відношення між пропозиціями, мовленнєві акти.

Велику роль у сучасному житті відіграють політичні події і взаємодії, тобто мовленнєва комунікація в царині політики. Справді, багато політичних дій виконують саме, а іноді й лише на рівні мовленнєвих актів. Наприклад, обговорення та прийняття законів, висловлення політичних заяв, ведення переговорів тощо здійснюється саме на комунікативному рівні, за допомогою перформативних мовленнєвих актів, сам факт висловлення яких уже є певною дією. Таким чином, реалізацію і втілення політичного дискурсу можна розглядати як універсальний спосіб ведення політики, яка, своєю чергою, підрозділяється на численні сфери, діяльність яких відображається у відповідних інституційних дискурсах. Серед основних комунікативних жанрів такого дискурсу виділяється пропаганда, політична й передвиборча реклама, політичні промови, заяви для громадськості, інтерв'ю для преси тощо. Маючи за основну мету своєї діяльності формування громадської думки та виховання політичних уподобань, засоби масової комунікації вдаються до різноманітних жанрових, стилістичних та прагма-семантичних прийомів, що відповідають рівню сприйняття цільової аудиторії. Перебуваючи у сфері дії такого впливу, реципієнти часто підсвідомо виробляють певний спосіб мислення, який формує погляд на реальність, надалі розвивається в стереотипи й когнітивні кліше і міцно закарбовується у свідомості у вигляді фреймів [10, с. 55]. Цікаво, що таким чином сформовані стереотипи є надзвичайно стійкими, важко й рідко піддаються корекції, адже інформація, яка не вкладається в ментальний фрейм, свідомо або підсвідомо відхиляється. Це, своєю чергою, призводить до дещо викривленого сприйняття реальності, яке інколи визначає світогляд навіть декількох поколінь.

Дослідження теорії та практики комунікації на основі вивчення причин формування такого стереотипного мислення дало поштовх до розвитку теорії фреймів на початку 70-х років двадцятого століття. Вже тоді Ірвін Гофман у «Теорії фреймів» (1974) наголошував, що ми активно класифікуємо, організуємо та інтерпретуємо наш життєвий досвід, щоб надати йому певного значення. Схеми інтерпретації, які він називає фреймами, дозволяють «вирізняти, сприймати, ідентифікувати й іменувати» [7, с. 21] відрізки інформації, щоб надалі вони слугували підґрунтям для подібної класифікації наступного досвіду.

Аналогічна концепція фреймів розглядалася також у ранніх працях Тома Гітліна (1980), де зазначалося, що фрейми дають можливість опрацьовувати великі масиви інформації й надалі ретельно добирати, відокремлювати та ідентифікувати все, що існує, відбувається й має певне значення, з метою представлення цих подій у новинному дискурсі в найбільш ефективному для сприйняття форматі [6, с. 6–7]. Взагалі, Т. Гітлін визначає медіа-фрейми як стійкі моделі мислення, інтерпретації, представлення, підбору, наголошення і скасування вербальної або візуальної інформації, які стоять за формуванням медійного дискурсу [11]. Цей принцип, який багато в чому нагадує більш сучасну теорію контент-аналізу, є вирішальним фактором у підборі та формуванні новинних блоків для цільових аудиторій.

Вільям Гамсон розвинув теорію фреймів до центральної організаційної ідеї або лінії, що задає значення подіям, пов'язаним між собою [4, с. 143], і значно допомагає пересічній аудиторії орієнтуватися в різноманітті новинного дискурсу й виробляти власне ставлення до подій. Це

дає підставу виокремити іншу грань політики в цілому, а саме: політичне мислення, тобто спільне політичне знання, уподобання та схильності різних прошарків суспільства, через які вони розглядають певні політичні події. Реалізацією такого способу мислення звичайно вважають суспільну думку, яка часто формується за допомогою описаних вище процесів і нерідко є об'єктом маніпуляції.

Відома американська дослідниця у сфері політики, медіа та комунікації, авторка багатьох робіт з дослідження теорії та практики дискурсу Доріс Грейбер [8] основним напрямом дослідження теорії фреймів убачає спосіб, у який аудиторія сприймає та активно опрацьовує інформацію задля того, щоб вибудовувати значення сучасних подій на підставі вже наявних когнітивних моделей і кліше. Аналогічний погляд на поняття фрейму впливає з праці Ж. Пана та Дж. Косіцкі [10], де проведено детальне дослідження концептуалізації текстів новинного дискурсу крізь теорію фреймів.

Залишаючись основним фактором добору та подання новин, дослідження теорії фреймів проводять здебільшого з погляду журналістики. Однак лінгвістичний погляд на цю проблему, а саме аналіз прагматичних та семантичних способів побудови текстів, який значно розширює сучасне поняття фрейму, з метою надання їм бажаної когнітивної форми, ще не знайшов чіткого втілення в науці. Актуальність такого дослідження полягає в необхідності визначити та описати залежність між планами змісту та повідомлення текстів, що належать до сфери політичного дискурсу, і сприйняттям таких текстів аудиторією.

Тому метою статті є дослідження того, як лінгвістичні засоби – мовленнєві акти та семантичні відношення між пропозиціями – беруть участь у побудові фреймів, які зумовлюють сприйняття інформації аудиторією. Матеріалом дослідження слугуватимуть стенографічні звіти дебатів у Палаті громад британського парламенту як втілення політичного дискурсу в цілому та новинного дискурсу як його різновиду.

Сьогодні вже ні в кого не викликає сумніву, що засоби масової комунікації здійснюють великий вплив на спосіб, у який люди сприймають світ і події, «вписуючи реальність у передбачувані й схематичні рамки» [9, р. 331]. Однак, як зазначалося раніше, життєвий досвід і хід мислення можуть значно відрізнятись в представників однієї аудиторії залежно від сфери впливу різноманітних медіа, культурних особливостей регіону і навіть соціального статусу реципієнтів, який зумовлює сприйняття нової інформації

згідно з тією, що вже є в довгостроковій пам'яті. Цей факт пояснює, чому аналогічні повідомлення часто викликають протилежні реакції й різні інтерпретації причин та наслідків.

Крім того, дослідження у сфері соціополітики, проведене Д. Маркусом та групою вчених, підтверджує, що, окрім суто когнітивного сприйняття, не останню роль у розумінні й розпізнаванні нової інформації відіграють емоції, адже розумова діяльність часто супроводжується емоційними сплесками, які є першою реакцією на повідомлення, а мислення активізується через кілька мілісекунд потому [3, с. 205]. Крім того, Д. Грейбер зазначає, що люди легше запам'ятовують, а потім пригадують драматичні події, пов'язані з високим емоційним напруженням, ніж емоційно нейтральні новини. Цей та подібні аспекти сприйняття інформації дали поштовх до численних досліджень, які дали змогу виокремити праймінг (*priming*), тобто схильність людського мозку пов'язувати нову інформацію з нещодавно активованими думками, почуттями та емоціями, і фреймінг (*framing*) – практику представлення повідомлення адресантом таким чином, щоб новосприйнята інформація вкладалася в спеціальні ментальні схеми, закріплені у свідомості адресата [8, с. 490].

Одним з найбільш точних та всеохопних, на нашу думку, є дослідження фреймінгу, здійснене американськими вченими В. Гамсоном та К. Леш, де зазначено, що «фрейми задають центральну ідею для розуміння подій, пов'язаних з ключовим питанням» [5, с. 3]. Макротема, представлена в повідомленні, є «пакетом» (*package*); кожен пакет може містити набір символічних прийомів, що характеризують процес фреймінгу: метафори (*metaphors*), екземпляри (*exemplars*), пам'ятні висловлювання (*catchphrases*), словесні відображення (*depictions*) та візуальні зображення (*visual images*) [5, с. 4]. Таким чином, свідомо чи підсвідомо кожен пакет інформації за допомогою згаданих вище стилістичних та лінгвістичних прийомів подано у вигляді, що заздалегідь зумовлює його віднесення до тієї чи тієї ментальної схеми.

Топікально структура політичного дискурсу може бути побудована практично навколо будь-якої макротемати, якщо брати до уваги логічні обмеження, що впливають із самого поняття політики. Але загалом семантичні макропропозиції таких повідомлень будуть пов'язані з політичними системами, ідеологіями, політичними процесами, діями та подіями. На мікротематичному рівні дискурс може бути представлений виборчими кампаніями, передвиборчими промовами

кандидатів, протистоянням правлячої та опозиційних партій, діяльністю парламенту у вирішенні нагальних соціальних питань, урядовими повідомленнями тощо. Такий набір предикатів зумовлює розвиток дискурсу в досить поляризованому аспекті, роблячи наголос на позитивних, корисних, необхідних і прогресивних кроках «своїх» діячів, і, відповідно, представляючи дії опозиції, політичних опонентів або ворогів у протилежному ключі. Ця тенденція є типовою і була помічена вже давно в працях Н. Хомського [12], Т. ван Дейка [13, с. 144] та Д. Грейбер [8]. Задля реалізації цієї мети використовують численні лексичні та стилістичні прийоми: наголошування, ствердження, гіперболізація та, на противагу їм, замовчування, заперечення й недооцінювання.

Варто також зазначити рефлексивність політичного дискурсу, тобто його здатність негайно відображати процеси, що відбуваються в інших сферах життя; отже, в будь-якому разі, політичний дискурс буде лише частково стосуватися політики й неминуче залучатиме теми з суміжних дискурсів. Це, своєю чергою, зумовлює досить широкий набір предикатів семантичних макропропозицій, найголовнішими з яких будуть політичні діячі, а надто події. Предикати макроструктур політичного дискурсу часто можуть бути орієнтованими на майбутнє й стосуватися сподівань або загроз, проголошень або обіцянок. На рівні мовленнєвих актів це відображається у вживанні адресантно-орієнтованих комісивів, а саме їх підтипів менасивів та промісивів, які за своїми прагматичними властивостями також мають майбутню спрямованість, а також декларативів. Іншою визначною й досить типовою рисою політичного дискурсу є тенденція розглядати теперішнє в негативному аспекті, майбутнє – в позитивному, а минуле – у двозначному [8, с. 491]. Така тенденція співвідноситься з вживанням когнітивно-орієнтованих мовленнєвих актів, а саме констативів, які, за класифікацією П. В. Зернецького і Г. Л. Рябокони, підрозділяються на негативи й позитиви [2, с. 224]. На семантичному рівні такі елементи можуть виражатися практично через весь спектр відношень між пропозиціями, які далі будуть розглянуті на практичних прикладах.

Накладаючи цю схему фреймінгу на парламентські дебати в Палаті громад британського парламенту, що є відображенням політичного й новинного дискурсу, проаналізуємо два блоки макротем, а саме: внутрішня політика, де розглядаються питання економіки, захисту прав людини, культура, освіта й наука, та зовнішня

політика. Ці теми визнані аксіологічними пріоритетами британського суспільства, а тому найчастіше обговорюються на парламентських слуханнях [1, с. 152].

Розглянемо уривок дискурсу дебатів у Палаті громад парламенту Великої Британії, присвячений темі міграції та війни в Сирії, яка вийшла на перший план у світових медіа починаючи з літа 2015 р. Приклади (1), (2) й (3) у перспективному форматі демонструють інтенсивність обговорення та гостроту питань, що постають із загостренням конфлікту. Приклад (1), датований 14 липня 2015 р., демонструє фрагмент обговорення макротемі сирійського конфлікту, з акцентом на діяльності Великої Британії як другого світового донора у сфері допомоги біженцям:

(1) Jess Phillips (Birmingham, Yardley) (Lab): *More than 100 Syrian civilians have been killed since May as a result of the use of indiscriminate weapons such as barrel bombs. In the light of the recent meetings in New York, what role are the Government playing in the United Nations Security Council to ensure that the UK's strong statement of support for the implementation of UN Security Council resolution 2139, in response to the increasing use of barrel bombs in Syria, is followed through?*

The Parliamentary Under-Secretary of State for Foreign and Commonwealth Affairs (Mr Tobias Ellwood): *The hon. Lady is absolutely right, and there are a number of quarters in which we can provide assistance. We are the second largest donor to the refugee programmes that are providing support to the neighbouring countries in the region which have taken in the 4 million refugees who have now fled the conflict. The UN has been crucial in coming up with that Security Council resolution, but we have run into the buffers because some of the usual characters do not want to support it. I hope that we will advance the programme and that we will see some movement in the UN General Assembly in September.*

<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201516/cmhansrd/cm150714/debtext/150714-0001.htm#15071433000028>

Також приклад (1) ілюструє таку типову рису політичного дискурсу, як позиціонування мовця та його політичного оточення як прогресивних, співчутливих, готових допомогти громадян, на відміну від діячів протилежного табору, які непрозоро і завуальовано представлені як *some of the usual characters* (укр. деякі відомі персонажі). Це чітко вкладається у фрейм «погані вони і хороші ми», який є загальним і незмінним у інтерпретації подій будь-якими засобами масової інформації.

Інтенсивність обговорення теми постраждалих від сирійської кризи, її стилістичне та лексичне забарвлення нарастають із загостренням ситуації, як це чітко відображають обговорення в британському парламенті. Майже два місяці потому, 8 вересня 2015 р., тема біженців знову звучить у парламентських обговореннях зі зміщенням акценту на міграцію населення, яка надалі стає самостійною макротемою, як це показано в прикладі (2):

(2) *Yvette Cooper (Normanton, Pontefract and Castleford) (Lab): Refugees are moving across our continent on a scale we have not seen since the second world war, with a third of a million trying to cross the Mediterranean this year, many ready to pay their life savings to criminal gangs who board them on to overcrowded boats and then leave them to drown. Fifty-two people were found dead in the hull of a boat. They had been forced into an airless hold, forced to pay to come up to breathe, and those who could not pay suffocated to death. The pictures of Alan Kurdi have moved a continent—the image of a three-year-old on a beach, a picture that should have been full of life and joy and instead was a tragedy.*

<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201516/cmhansrd/cm150908/debtext/150908-0002.htm#1509084600002>

Наступне обговорення макротемою міграції відрізняється великою кількістю емоційно-забарвлених прикметників, які покликані певним чином виокремити таке повідомлення у свідомості аудиторії серед інших менш гарячих новин, а також активізувати посилення на попередні обговорення цієї теми, що містить такі прийоми фреймінгу, як екземпляри та словесні відображення:

(3) *The Secretary of State for the Home Department (Mrs Theresa May): With permission, Mr. Speaker, I would like to make a statement updating the House on the UK's response to the migration situation in Europe and the middle east. Last week, many right hon. and hon. Members across the House spoke passionately and thoughtfully about the distressing scenes that we have witnessed over the summer—men, women and children taking extraordinary risks as they have travelled to reach Europe, some by rickety vessels over the sea, others by land and by foot. Many are fleeing the brutal conflict in Syria, where war has wrought devastation and destruction on so many innocent lives.*

As I told the House last week, the UK can be proud that since the start of that conflict we have been at the forefront of the humanitarian response.

We are providing more than £1 billion in aid, making us the second biggest bilateral donor in the world.

The response of the British public has been one of overwhelming generosity, and many have been moved to make very kind offers of assistance. In order to harness that tremendous generosity, we have set up a web page on gov.uk to provide advice for those who want to help.

<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201516/cmhansrd/cm150916/debtext/150916-0001.htm#15091630000001>

У прикладі (3) було наведено звіт держсекретаря Відділу внутрішніх справ Терези Мей від 16 вересня 2015 р. щодо міграційної ситуації в Європі, пов'язаної з сирійською кризою. Як уже зазначалося, цей уривок дискурсу відрізняється підвищеною емоційністю, що досягається за рахунок різноманітних лексичних та стилістичних прийомів, зокрема вживання лексичних одиниць експресивно-емоційного забарвлення та гіперболізації для підсилення ілюкативного ефекту. Знову зроблено наголос на донорській допомозі Великої Британії у вирішенні проблеми біженців, цього разу з акцентом на неймовірній щедрості британської громадськості в наданні допомоги, що досягається вживанням міжпропозиційних відношень еквівалентності *overwhelming generosity* та *tremendous generosity* (укр. *надзвичайна, гігантська щедрість*), а також за рахунок метафоричних висловів *we have been at the forefront of the humanitarian response* (укр. *ми були на передовій надання гуманітарної допомоги*) та *harness that tremendous generosity* (укр. *спорядити таку гігантську щедрість*).

Макротемі конфлікту в Сирії присвячена також промова прем'єр-міністра Великої Британії Девіда Кемерона в Палаті громад 7 вересня 2015 р., наведена в прикладі (4), де чітко простежуються такі прийоми фреймінгу, як вживання пам'ятних висловів та екземплярування:

(4) *The Prime Minister (Mr David Cameron): The threat picture facing Britain in terms of Islamist extremist violence is more acute today than ever before. In stepping up our response to meet this threat, we have developed a comprehensive counter-terrorism strategy that seeks to prevent and disrupt plots against this country at every stage. It includes new powers to stop suspects travelling. It includes powers to enable our police and security services to apply for stronger locational constraints on those in the UK who pose a risk. It addresses the root cause of the threat—the poisonous ideology of Islamist extremism—by taking on all forms of extremism, not just violent extremism.*

We have pursued Islamist terrorists through the courts and the criminal justice system. Since 2010, more than 800 people have been arrested and 140 successfully prosecuted. Our approach includes acting overseas to tackle the threat at source, with British aircraft delivering nearly 300 air strikes over Iraq. Our airborne intelligence and surveillance assets have assisted our coalition partners with their operations over Syria. As part of this counter-terrorism strategy, as I have said before, if there is a direct threat to the British people and we are able to stop it by taking immediate action, then, as Prime Minister, I will always be prepared to take that action. That is the case whether the threat is emanating from Libya, from Syria or from anywhere else.

<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201516/cmhansrd/cm150907/debtext/150907-0001.htm#1509074000002>

Вживання метафори *the poisonous ideology of Islamist extremism* (укр. отруйна ідеологія ісламського екстремізму) та прийом екземплярування *air strikes over Iraq* (укр. авіаудари по Іраку), *threat is emanating from Libya, from Syria or from anywhere else* (укр. загроза, що виходить з Лівії, з Сирії, або будь-звідки) покликані підтримувати в цільовій аудиторії, з одного боку, пильність перед лицем загрози, з другого – запевнити громадськість у надійній підтримці з боку держави. Ці та багато інших типових прийомів фреймінгу складають загальний культурний репертуар соціальних норм та цінностей, які найкраще реалізують цілі та інтереси керівних політичних кіл і використовуються для побудови суспільних ідеологічних засад через тактики й стратегії дискурсу.

Приклади (5–7), що висвітлюють обговорення питань зовнішньої і внутрішньої політики, демонструють іншу типову рису британського політичного дискурсу – підкреслення єдності прагнень та інтересів із західним світом. Беручи до уваги поширеність та частоту цього питання в обговореннях парламенту, пропонуємо назвати це **імпліцитною гіпертемою** британського політичного дискурсу:

(5) Mr Douglas Alexander (Paisley and Renfrewshire South) (Lab): *President Putin appears to have miscalculated the west's commitment to sustained economic diplomacy. So long as the Russian Government refuse to change course, we must continue with a robust and united international response. With the collapse of the oil price in recent months, the sanctions still hold out the prospect of altering the calculus of risk in President Putin's mind regarding Russian actions in eastern Ukraine.*

<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201415/cmhansrd/cm150210/debtext/150210-0001.htm#15021030000001>

Приклад (5) і подальші приклади демонструють, як імпліцитна гіпертема спільності реалізується через вживання міжпропозиційних відношень частина – ціле. Експліцитною макротемою цього відрізка дискурсу є відповідь Заходу на агресію Росії проти України, яка обговорювалась 10 лютого 2015 р., а саме накладення на Росію жорстких економічних санкцій. Фраза *the west's commitment to sustained economic diplomacy* (укр. відданість Заходу послідовній економічній дипломатії) містить такі лінгвістичні маркери, як вживання означеного артикля *the* разом з іменником *west* на позначення організації, угруповання, в наступному реченні замінюється на особовий займенник *we*, що також реалізує міжпропозиційні відношення еквівалентності, адже він є екстенціональним еквівалентом пропозиційної одиниці *the west*. Цей мовленнєвий хід також можна розглядати як транспонований менасив, хоча подібні мовленнєві акти є нетиповими для парламентських обговорень.

Наступний блок прикладів присвячений найбільш обговорюваним питанням внутрішньої політики:

(6) The Minister for Universities and Science (Joseph Johnson): *Our world-class universities, with their close links to business, are at the heart of the global knowledge economy. They will benefit from the reforms we want to see in place across the European Union. As the Minister for Small Business, Industry and Enterprise just said, the EU is our biggest market. Reform and growth on the European continent is good for British business, and it is good for our globally networked universities.*

<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201516/cmhansrd/cm150915/debtext/150915-0001.htm#15091539000019>

У прикладі (6) продемонстровано обговорення того, яке місце британські університети посідають у світовій системі освіти, де наголошується, що вони перебувають у серці глобальної економіки знань (англ. *are at the heart of the global knowledge economy*) і що ЄС є найбільшим ринком (англ. *the EU is our biggest market*). Як і в попередньому прикладі, зроблено наголос на тісних зв'язках Британії зі світом: *it is good for our globally networked universities* (укр. це добре для наших університетів, що становлять частину глобальної мережі). Як видно, на макропропозиційному рівні простежуються відношення частина – ціле та тотожності, що передбачають повне або часткове повторення комунікативних

номінацій; цього разу це часткове повторення *global knowledge economy* та *our globally networked universities*.

(7) *The Second Church Estates Commissioner (Mrs Caroline Spelman): Our commitment to climate change in no way detracts from the central mission of the Church, which is to encourage people to faith. As part of our faith, however, we have to demonstrate environmental stewardship. As the Archbishop of Canterbury has said, the Anglican Communion has an unrivalled network through which to encourage laggards in the quest to tackle climate change and to play a positive role at the conference in Paris.*

<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201516/cmhansrd/cm150910/debtext/150910-0001.htm#15091022000036>

Міжпропозиційні відношення частина – ціле в прикладі (7) також показують імпліцитну гіпертему єдності та спільності: *the central mission of the Church* (укр. *центральна місія церкви*) та *As part of our faith* (укр. *Як частина нашої віри*). Для підсилення ілюкативного ефекту зроблено покликання на слова Архієпископа Кентерберійського, що містять просторову контекстуалізацію *the conference in Paris* (укр. *конференція в Парижі*).

Наведені приклади дебатів з внутрішньополітичних питань демонструють лише деякі аспекти обговорення, втім, як було наголошено раніше, спектр макротем може бути найрізноманітнішим і стосуватися як постійно обговорюваних питань, як-от захист прав людини, культура і т. ін., так і реакції на нагальні виклики суспільства. Останнім часом кількість зовнішньополітичних обговорень дещо зросла, що може бути пояснене загостренням політичної ситуації у світі, але спільною рисою залишається акцент на належності Великої Британії до західного світу та відданості його ціннісним ідеалам.

Отже, дебати в Палаті громад Великої Британії являють собою приклад публічного політичного дискурсу, що містить обговорення нагальних питань внутрішньої та зовнішньої політики. Завдяки цьому в ньому також простежуються елементи новинного дискурсу, адже трансляція цих обговорень в Інтернеті та їх фіксація

у вигляді стенографічних звітів розраховані на широке сприйняття зацікавленої аудиторії. Подібно до текстів новин, доповіді високопосадовців у Палаті громад містять певні риси фреймінгу, тобто певним чином задають модель сприйняття для цільової аудиторії. Найбільшу кількість фреймових прийомів було виявлено в доповіді прем'єр-міністра Девіда Кемерона, втім, в обговореннях у режимі запитань та відповідей таких прийомів майже не було помічено. Цей факт можна пояснити тим, що, подібно до текстів новин, доповіді офіційних осіб готують заздалегідь і розробляють відповідно до загальноприйнятих правил побудови політичних текстів, що дає можливість задати їм певну «тональність» за допомогою різноманітних лінгвістичних засобів.

Загалом, спільною рисою парламентських дебатів, присвячених питанням внутрішньої та зовнішньої політики, є позиціонування Великої Британії як важливого політичного гравця міжнародної арени та невідокремну частину західного світу з акцентом на стратегічному та економічному партнерстві зі Сполученими Штатами. Таке співвіднесення «Британія – Захід» запропоновано вважати експліцитною гіпертемою політичного дискурсу, що декларується в найвищому законодавчому зібранні країни.

Проаналізований практичний матеріал дав змогу виявити прагма-семантичні засоби реалізації такої гіпертеми на рівні мовленнєвих актів та семантичних відношень між пропозиціями. В аспекті фреймової побудови парламентського дискурсу найбільш поширеними є адресантно-орієнтовані мовленнєві акти, а саме їх підтип перформативи, та когнітиви, тобто констативи. На семантичному рівні міжпропозиційні відношення частина – ціле переважають у висвітленні подій зовнішньої та внутрішньої політики, що логічно впливає з виявленої експліцитної гіпертеми всього парламентського дискурсу. Також відношення тотожності та еквівалентності, стосуючись первинних та вторинних комунікативних номінацій, зв'язують пропозиційні одиниці та забезпечують цілісність дискурсу, що є вимогою етикетних правил мовлення у вищому законодавчому зібранні.

Список літератури

1. Зернецький П. В. Аргументаційна структура британського політичного мовлення: аксіологічний аспект / П. В. Зернецький, Г. Л. Рябокoнь // Наукові записки НаУКМА. – К. : НаУКМА, 2012. – Т. 137 : Філологічні науки. – С. 147–152.
2. Рябокoнь Г. Л. Дискурсивні особливості інтернет-публікацій дебатів британського парламенту : дис. ... канд. філол. наук. : спец. 10.01.08 «Журналістика» / Г. Л. Рябокoнь. – К., 2005. – 276 с.
3. D'Ambrosio L. A. Political Psychology. Reviewed Work: Affective Intelligence and Political Judgment by George E. Marcus, W. Russell Neuman, Michael MacKuen / Lisa A. D'Ambrosio. – 2000. – Vol. 23, No. 1. – P. 205–208.
4. Gamson W. A. The Changing Culture of Affirmative Action / William A. Gamson, Andre Modigliani // Research in Political Sociology. – 1987. – No. 3. – P. 137–177.

5. Gamson W. A. The Political Culture of Social Welfare Policy / William A. Gamson, Kathryn Eilane Lasch // Center for Research on Social Organization, University of Michigan. Paper prepared for the Pinhas Sapir International Conference on Development : Social Policy Evaluation : Health, Education, and Welfare, Tel Aviv University, Israel, December. – 1980. – 24 p.
6. Gitlin T. The Whole World Is Watching : Mass Media in the making and unmaking of the new Left / Todd Gitlin. – Los Angeles and London : University of California Press, 1980. – P. 6–7.
7. Goffman E. Frame Analysis : An Essay on the Organization of Experience / Erving Goffman. – Boston : Northern University Press, 1974. – 585 p.
8. Graber D. A., Smith J. M. Political Communication Faces the 21st Century / Doris A. Graber, James M. Smith // Journal of Communication. – September 2005. – Vol. 55, Issue 3. – P. 479–507.
9. McQuail D. Mass Communication Theory : an Introduction / Denis McQuail. – London : SAGE, 1994. – 416 p.
10. Pan Z. Framing Analysis : an Approach to News Discourse / Zhongdang Pan, Gerald Kosicki. – Political Communication. – Vol. 10. – P. 55–75.
11. <http://framingnews.blogspot.com/2007/11/todd-gitlin-on-journalistic-framing-in.html>
12. <https://www.youtube.com/watch?v=mMfveM1vrPw>
13. <http://discourses.org/OldArticles/Ideological%20discourse%20analysis.pdf>

A. Riabokon

THEORY OF FRAMES THROUGH THE PRISM OF PRAGMA-SEMANTIC STRUCTURE OF DISCOURSE

The article researches the theory and practice of communication, viz. news and political discourse through the principles of frames theory. Most political actions are performed verbally by performative speech acts: like approving bills, adopting laws, making political statements. These verbal activity bears significant influence on the way people perceive, process, interpret information, and form the judgments about realities which later develop into stereotypical and cognitive clichés that are firmly retained in consciousness as frames. Thus frames present a central organizing idea for understanding the events about some key issues. The macrotopic of the message acts as a package which contains the most wide-spread framing devices such as metaphors, exemplars, catch-phrases, and depictions that are actively used in news stories and political speeches.

The article defines the principles of pragma-semantic structure of news texts and the role of framing devices in cognitive perception of political discourse on the material of the debates in the Houses of Commons of British Parliament. It was revealed that the general hypertopic of British political discourse is the positioning of Great Britain as an integral part of the western world with an emphasis on strategic and economic partnership with the USA. This hypertopic is realized on the level of speech acts – the most prevalent of which appear to be the addressor-oriented ones, particularly, performatives and cognitives – and semantic relations between propositions with the biggest amount of semantic relations “part of the whole”, which goes in accordance with the explicit hypertopic of the Parliamentary discourse. Semantic relations of identity and equivalence serve as the connecting element between the propositional units and contribute to coherence and cohesion of the discourse.

Keywords: political discourse, theory of frames, macrotopic, semantic relations between propositions, speech acts, parliamentary debates.

Матеріал надійшов 19.11.2015